

Naravi prijazno vrtnarjenje

Jeseni lahko postorimo marsikaj

Če upoštevamo lepo slovensko reklo: »Kar lahko storiš danes, ne odlašaj na jutri«, nam med trajnicami tudi jeseni ne bo zmanjkalo dela, čeprav ne bomo uporabljali kemije in z njo preganjali vsake pege na listju in vsakega škodljivca posebej. Če že poleti zaradi obilnega dežja marsičesa nismo mogli postoriti, bomo izkoristili vsak kolikor toliko suh jesenski dan za brkljanje med trajnicami. Dokler ne bo začelo zmrzovati. Tudi za saditve trpežnih sadik iz lončkov je še vedno čas, saj ne vemo, kako nam bo to dopuščalo vreme spomladi.

Delitev sveže izkopanih spomladi in poleti cvetočih trajnic in njihovo sajenje na nov prostor smo opravili v poznem poletju ali zgodnji jeseni in jim tako dali čas, da se dobro ukoreninijo pred zimo. Tiste, ki cvetijo jeseni, bomo pustili pri miru do spomladi in jih šele takrat delili. Tako se bodo do naslednje jeseni vrasle, razrasle in že tudi zacvetele. Sredi poletja smo morda izkopali, razdelili in ponovno posadili le tiste trajnice, ki poleti počivajo. To so recimo stepske lilije (*Eremurus*), bradate perunike (*Iris barbata*), aljzijeve lilije (*Lilium candidum*) in še nekatere druge. Sicer pa v polni vegetaciji sredi poletja prenesejo presajanje le najbolj trpežne trajnice in zanje je priporočljivo, da jih pred presajanjem močno porežemo, potem pa še nekaj časa

Posebej atraktivne so jeseni visoke obvodne trave s širokimi suhimi listi v kombinaciji z zimzelenimi bambusi. Vendar moramo pri saditvah bambusov biti zelo previdni in upoštevati njihovo neverjetno ekspanzivnost in celo rušilno moč njihovih koreninskih izrastkov.

*Jesenske barve listopadnih dreves in grmovnic, pa tudi nekaterih trav in drugih trajnic so zelo živahne. Ob tem so posebno dragocene za jesensko in zimsko obarvanost vrtov tiste trave, katerih šopi so še zelo stabilni in jih ne polomi že prvi sneg. Trstikovci (*Miscanthus sinensis* v različnih sortah) sodijo med posebno stabilne. Nekateri sicer priporočajo pred zimo šope trav povezati, vendar je to smiselno le v slučaju mokrega snega.*

skrbimo za vlažno zemljo. Najbolj trpežne trajnice lahko z delitvijo množimo in torej presajamo tudi še do mraza.

Čisto drugačna je zgodba okrog sajenja sadik trajnic, ki so bile gojene v lončkih. Tu velja pravilo: bolj košate (beri: preforsirane in pregnojene, gojene v šotnici) sadike kupimo, manjša je verjetnost preživetja v normalnih vrtnih pogojih, oziroma več skrbi moramo posvetiti njihovi negi, če želimo, da se vrastejo v normalna vrtna tla. In predvsem pozno jeseni ali tik pred zimo bodo 'napihnjene sadike iz rastlinjakov' težko preživele zimo na prostem, čeprav sicer morda sodijo med trpežne vrste in sorte.

Prav obratno pa velja za vse tiste sadike trajnic trpežnih vrst in sort, ki so bile gojene v lončkih v skromnih razmerah in so bile vedno na prostem. Te seveda nimajo bujne rasti, pač pa običajno dobro razvit koreninski sistem in zanje ni nevarnosti, da bi posajene na prosto pozeble, čeprav bodo sajene tik pred mrazom. Za takšne sadike torej velja, da jih na prosto sadimo, kadar imamo zanje pripravljen prostor in zemljo in imamo čas. Zemlja mora torej biti dobro zrahljana, pognojena z organskim gnojilom, primerno suha in brez korenin trajnih plevelov. Ob jesenskih milih temperaturah je izhlapevanje vode iz zemlje in tudi skozi liste rastlin mnogo manjše kot poleti in zato zalivanje velikokrat sploh ni potrebno. Le redko je jeseni zemlja tako suha, da korenine ne bi dobile iz nje čisto dovolj vlage za začetno vraščanje. Sploh pa to velja za tiste trajnice, ki niso zimzelene.

Pomlad je vedno prekratka, zato morebitno lepo jesen brez skrbi lahko izkoristimo za snovanje novih gred trajnic ali le za dosaditve v že obstoječe nasade.

Kot skozi vse leto, tudi jeseni skrbimo, da so grede trajnic urejenega

videza. Zato sproti odstranjujemo plevela. Najmanj dela z njimi imata tisti, ki sproti pleve in ne dovoli, da se razrastejo ali, bog ne daj, celo razsejejo. Ker različni pleveli rastejo v različnih letnih časih, nam tudi jeseni in celo pozimi ne sme biti odveč sproti odstranjevanje, čim jih zaznamo. Prav tako sproti odstranjujemo vse poškodovane, odmrle ali drugače nelepe dele trajnic. Pri tem posebno pozornost posvečamo tistim, ki se rade razsejavajo in so njihovi sejančki običajno brezvredni plevel. Takšne so recimo vse jesenske astre. Če jih ne bomo redno poželi pri tleh takoj po cvetenju, bomo kmalu imeli džunglo, ki ne bo več podobna sortam, ki smo jih sadili. Nekateri sicer poudarjajo, da je njihovo seme lahko pozimi hrana za ptiče, kar je sicer res. Jaz pa mislim, da bo boljše, če za ptičjo hrano pustimo nepožete ameriške slamnike, bodoglavce, rudbekije in razne trave. Če se bodo te posejale, jih bomo brez težav popleli, najlaže takoj, ko skalijo. Če pa katero v gostem nasadu zgrešimo, bodo vsaj enake staršem. Morda pa katero celo pustimo, da malo zraste in jo kasneje uporabimo kot novo sadiko in jo presadimo na nov prostor.

Med vrtnimi travami je veliko takšnih, katerih cvetne late lahko porežemo, posušimo in uporabimo za suhe zimske šopke. Med njimi je tudi *Uiola latifolia*.

Netreski imajo zimzelene rozete. Njihova cvetna stebela pa se po cvetenju posušijo in mnenja o tem, ali so suha še lepa ali ne, so deljena. Vsake oči imajo pač svojega 'malarja'! Zato tu velja, kot tudi povsod drugod pri suhih delih trajnic, da jih odstranimo, če nam suha niso všeč, sicer pa jih pustimo dokler se ne polomijo.

Zlasti na jesen puščamo nepožete vse tiste suhe in odmrle trajnice, katerih stebela, ostanki cvetja in listja bodo lepe in stabilne še pozimi. Ob lepih dnevih bomo pozimi odstranjevali vse morebiti polomljene dele, ostale pa poželi šele spomladi tik pred novo rastjo.

Tiste trajnice, ki so se morebiti preveč razrasle in ogrožajo svoje sosede, običajno sproti krotimo. Če smo to kje zaznali jeseni ali tik pred zimo, bomo seveda omejili njen obseg ali s škarjami ali z motiko, odvisno pač od tega ali se preveč razrašča s koreninskimi odganjki ali s površinskimi.

Grmasto se razraščajouče trajnice imajo rade zastirko tudi, ko so odrasle, če rastejo zelo na redko. Blazinaste in tudi mnoge druge trajnice ob dovolj gosti saditvi v kratkem prekrijejo tla pod seboj in med njimi zastirka ni niti možna niti potrebna. Vsekakor pa je nežna zastirka iz zdrobljene slame ali odkosa trave dobrodošla za pokrivanje praznega prostora med sveže

posajenimi trajnicami, ne glede na to, kdaj jih sadimo, torej tudi ob jesenski saditvi. Lubje in lesni sekanci pa so pomorili že mnogo trajnic. Takšna zastirka je bolj primerna za pokrivanje tal pod drevjem in grmovjem in jo uporabljajo predvsem tisti, ki nočejo ali ne znajo pokrivate tal s trpežnimi pokrovnimi trajnicami ali vsaj bolj nežnimi organskimi pokrivali tal. Med trajnicami grobo zastirko iz lubja dobro prenesejo le tiste, ki jih sadimo zelo na redko, imajo zelo močan in gost koreninski vrat, rastejo v grobih šopih in seveda pazimo, da z njo ne prekrijemo koreninskega vratu sadik.

Humus skrbi za zračnost, rahlost in hranilnost tal. Zlasti v peščenih tleh pa humus tudi veže vodo, da ne odteče prehitro. Zato moramo vedno imeti pred očmi, da mineralna gnojila v obliki raznih granul, tablet, paličic ali gnojilnih zalivkov lahko sicer poskrbijo za rastlinsko hrano, nikakor pa ne za trajno plodnost in rahlost tal. Tudi tisti, ki niso

Trajnice GOLOB-KLANČIČ

Največji izbor kakovostnih trajnic v Sloveniji!

ŽELITE VEČ INFORMACIJ O TRAJNICAH?

Obiščite našo spletno stran <http://www.trajnice.com>

Zasadite:

- vrtno gredo,
- skalnjak,
- ribnik, ...

Velik izbor dišavnih, okrasnih trav, ...

Vrtnarija: Vitovlje 18, 5261 Šempas
tel.: 05/307 88 10, fax: 05/333 04 75

Nizki stroški pošiljanja rastlin na dom.

Pri izbiri vam strokovno svetujemo in po potrebi izdelamo brezplačno zasaditveno skico.

zapriseženi ekološki vrtnarji, morajo torej skrbeti, da bo humusa v nasadih trajnic vedno dovolj v zemlji. Ko ga začne zmanjkovati, trajnice najprej začnejo slabše cveteti, potem zaostanejo v rasti in nazadnje odmrejo. Seveda niso vse trajnice enako zahtevne, vendar skoraj ne moremo narediti napake, če skoraj vsem po vrsti enkrat na leto, najbolje pozno jeseni ali zgo-

daj spomladi, pognojimo s kompostom, sprstnelim hlevskim gnojem ali podobnim organskim gnojilom. Tisti boljši poznavalci trajnic pa bodo že vedeli, katere zahtevajo več in katere manj gnojenja.

✍ *Jožica Golob-Klančič,*
univ. dipl. ing. hortikulture in
krajinske arhitekture,
slike Peter Rojc st.

V mešanem nasadu vrtnih trav je pozno jeseni in tudi še daleč v zimo brez mokrega snega poleg živahnih barv posebno lepa razmršenost ali celo rahla pogloblost posameznih šopov. Če si zamislimo, da bi bil vsak šop za sebe povezan, bi čarobnost motiva izginila.

Če ne bomo jeseni poželi do tal vseh trajnic, bomo v zimskem času lahko deležni take idile. To seveda ne pomeni, da bomo pustili vsenaokrog ležati vse odmrlo, pač pa le tisto, kar bo ostalo stabilno.

